

HUDUDLARDA MINTAQA INNOVATSION IQTISODIY RIVOJLANISHINI MOLIYAVIY-IQTISODIY QO'LLAB QUVVATLASHNING METODOLOGIYASI

BEKMURODOVA SAODAT IKROMOVNA

**Iqtisodiyot va Pedagogika universiteti Nodavlat ta'lim muassasasi
mustaqil tadqiqotchisi**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10629144>

Annotatsiya: Ushbu maqolada Hududlarda mintqa innovatsion iqtisodiy rivojlanishini moliyaviy-iqtisodiy qo'llab quvvatlashning metodologiyasi haqida fikr mulohazalar keltirilgan bo'lib, mintqa sanoat korxonalari har yili o'z ishlab chiqarish quvvatlarini rivojlantirish va modernizatsiya qilish, ishlab chiqarishni rivojlantirishning asosiy omillari sifatida axborot texnologiyalarini rivojlantirish va modernizatsiya qilishga sarmoya kiritmoqda.

Аннотация: В данной статье представлены мнения по проблеме финансовой устойчивости региона и общественно-политических и экономических отношений, а промышленные предприятия региона ежегодно развивают и модернизируют свои производственные мощности, инвестируют в развитие и модернизацию информационных технологий как основных факторов развитие производства.

Abstract: This article presents opinions on the problem of financial stability of the region and socio-political and economic relations, and industrial enterprises of the region annually develop and modernize their production capacities, invest in the development and modernization of information technologies as the main factors in the development of production.

Kirish. Bugungi kunda mamlakatimizda muhokama etilayotgan mintaqalarni innovatsion rivojlanish muammolarining chuqurligi ularni tezlik bilan bartaraf etish uchun barcha mavjud imkoniyatlarni ishga solishni talab etadi. Shubhasiz, strategik boshqaruvning ilmiy asoslangan vositalarisiz oldimizga qo'yilgan maqsadlarni ro'yobga chiqarishning imkoni yo'q. Mintaqa mustaqilligini oshirishning hozirgi sharoitida moliyaviy salohiyatni o'rganish muammosi tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Mintaqaning moliyaviy barqarorligi muammosi har qanday mamlakatning ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy munosabatlarini rivojlantirishning butun jarayoni davomida o'z dolzarbligini yo'qotmaydi. Bu, ayniqsa, global transformatsiya jarayonlari sodir bo'layotgan mamlakatlar uchun to'g'ri keladi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirishda iqtisodiyotning davlat sektorini prognozlashtirish alohida ajratiladi. Ijtimoiy iqtisodiy rivojlanishni prognoz qilish demografik, ekologik, ilmiy-tehnikaviy, tashqi iqtisodiy, ijtimoiy, tarmoqlar va hududlar tizimlariga, shuningdek qiymat va material balanslarga asoslanadi. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish ichki va tashqi siyosat, iqtisodiy va boshqa omillar ta'sirini hisobga olgan holda bir qancha variantlarda ishlab chiqiladi. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish mamlakatning makroiqtisodiy holatini aks ettiruvchi sifat va son ko'rsatkichlarini, ilmiy-tehnikaviy rivojlanishi, tashqi iqtisodiy faoliyat, ishlab chiqarish va iste'mol, aholi turmush darajasi va farovonligi, ekologik vaziyat, ijtimoiy struktura, ta'lim tizimi, sog'liqni saqlash va aholini ijtimoiy ta'minlash ko'rsatkichlarini o'z ichiga oladi. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish butun mamlakatning iqtisodiyot tarmoqlari, hududlari bo'yicha ishlab chiqiladi. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish uzoq, o'rta va qisqa muddatlar uchun ishlab chiqiladi So'nggi yillar

davomida mamlakatimizda turli sohalarda jadal rivojlanish kuzatilmoqda. Yangi O'zbekiston so'zi esa allaqachon xalq ichiga kirib bordi. Bu insonlarni rivojlanishga va yangilik qilishga undamoqda. Bu borada mintaqani moliyaviy iqtisodiy rivojlanishi uchun, mintaqani qullab-quvvatlash mexanizmini milliy nuqtai nazardan ishlab chiqish kerak.

Tadqiqot metodologiyasi. Mintaqaviy va mahalliy iqtisodiy siyosat tushunchalari "hududni rivojlantirish" tushunchasi bilan chambarchas bog'liq. Bu haqda V. N. Leksin va A. N. Shvetsov buni «hayot darajasi va sifati parametrlarining ijobiy dinamikasiga yo'naltirilgan mintaqaviy tizimning shunday ishlash tartibi» deb tushunadilar.[1] Aholi, barqaror, muvozanati bilan ta'minlangan hududning ijtimoiy, iqtisodiy, resurs va ekologik potentsiallarini o'zaro vayronagarchiliksiz takror ishlab chiqarish». Shu bilan birga, tushunchalar "hudud" va "mintaqaviy tizim" ular tomonidan sinonim sifatida qabul qilinadi. Hudud ostida mualliflar ma'lum bir qismini ijtimoiy, tabiiy, iqtisodiy, infratuzilmaviy, madaniy va tarixiy va subfederal yoki mahalliy hokimiyatlar yurisdiksiyasi ostida bo'lgan davlatning fazoviy salohiyatidir.

Bizning fikrimizcha, tartibga solish darajasiga moslashtiruvchilarning g'oyalarini aks ettirgan holda, biz ushbu yondashuv mintaq va uning hududida joylashgan mahalliy hokimiyatning rivojlanishini tartibga solishda maqsadga muvofiq degan xulosaga kelishimiz mumkin.

Uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish besh yildan o'n yil muddat ichida amalga oshiriladi. Uzoq muddatli ijtimoiy- iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish asosida hududning uzoq davr mobaynidagi rivojlanish istiqbollari belgilanadi. Uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish konsiepsiyasida hududning uzoq muddatli davr uchun ijtimoiy iqtisodiy rivojlantirish variantlari, ijtimoiy- iqtisodiy rivojlantirish maqsadlari va maqsadga etish yo'llari ko'rsatib beriladi. Uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish chora-tadbirlari Respublika hukumati tomonidan hududning uzoq muddatli davrga rivojlantirish konsiepsiyasiga mos ravishda amalga oshiriladi. Uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish asosida hududning rivojlanishini prognoz qilishdagi o'rta muddatli prognoz qilishda foydalaniladi. Maqolada mintaq rivojlanishni tartibga solish jarayonida hududiy va mahalliy hokimiyat organlarining o'zaro hamkorligi tadqiq etilganligini hisobga olib, o'zini-o'zi boshqarish institutini tushunish asos bo'lgan nazariyalarga biroz e'tibor qaratish lozim deb uylaymiz. Mahalliy o'zini o'zi boshqarish institutining mohiyati aholining o'zini o'zi tashkil etishidan iborat bo'lib, u mohiyatan mahalliy o'zini o'zi boshqarishni jamiyat hayotidagi hodisalarga bog'lash imkonini beradi. Bir tomondan, mahalliy o'zini o'zi boshqarish aholiga davlat xizmatlarini yaqinlashtirishni ta'minlaydi, ikkinchi tomondan, u fuqarolarning mustaqilligini rivojlantirishni nazarda tutadi, jamiyat va davlatning o'zini o'zi boshqarish va barqarorligini ta'minlaydi.[6]

O'zbekiston mintaqalari sanoat tarmoqlari va umuman olganda mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirish moliyaviy-iqtisodiy salohiyatini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish uchun, tashqi va ichki muhit omillaridan kelib chiqib strategiyalash taktikasini moslashtirish kerak.

Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining mintaqaviy darajadagi ahamiyati. Taraqqiyot strategiyasida ko'zda tutilgan maqsadlarda Markaziy Osiyo xalqlari o'rtasida yaqin qardoshlikni qadrlash, qo'shni mamlakatlar bilan manfaatli hamkorlikni kuchaytirish, mintaqaviy xavfsizlik va barqaror taraqqiyotga erishish bo'yicha muhim vazifalarga alohida

e'tibor qaratilgan. Uchinchisi — Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining xalqaro (global) darajadagi ahamiyati.

Buning uchun chet el investitsiyalarini jalb qilish, yirik transmilliy korporatsiyalar bozoriga kirish, mahalliy korxonalarni global qiymat zanjirini shakllantirish jarayoniga jalb qilish kerak bo'ladi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlashimiz mumkinki Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish mamlakatning makroiqtisodiy holatini aks ettiruvchi sifat va son ko'rsatkichlarini, ilmiy- texnikaviy rivojlanishi, tashqi iqtisodiy faoliyat, ishlab chiqarish va iste'mol, aholi turmush darajasi va farovonligi, ekologik vaziyat, ijtimoiy struktura, ta'lim tizimi, sog'liqni saqlash va aholini ijtimoiy ta'minlash ko'rsatkichlarini o'z ichiga oladi. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish uzoq, o'rta va qisqa muddatlar uchun ishlab chiqiladi. Uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish besh yildan o'n yil muddat ichida amalga oshiriladi. O'rta muddatli ijtimoiy- iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish uch yildan besh yilgacha davmi o'z ichiga oladi. qisqa muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni prognozlashtirish yillik ko'rsatkichlar asosida, kelgusi davr ijtimoiy- iqtisodiy rivojlanishni prognoz qilish asosida ishlab chiqiladi. Mintaqa hozirgi vaqtda uni tashkil etuvchi murakkab elementlardan tashkil topgan tizim hisoblanadi. Mintaqa mas'uliyatining kuchayishi davlat hokimiyati organlarining vakolatlarini markazlashtirmaslik natijasi bo'lib, uning moliyaviy-iqtisodiy imkoniyatlaridan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan mintaqa sub'ektlarining o'zaro hamkorligini boshqarish metodologiyasini ishlab chiqish hozirgi kunda ob'yektiv zaruriyat hisoblanib, bozor munosabatlarining shakllanishi hududlarni rivojlantirishda ijtimoiy-iqtisodiy nosimmetriklikning kuchayishiga va mintaqaviy moliya siyosatini muvozanatli olib borish zaruriyatiga olib keldi.

References:

1. F Qodirov. Aholiga tibbiy xizmatlar ko'rsatishning rivojlanishini iqtisodiy-matematik modellashtirish. Scienceweb academic papers collection . 2023/1/1.
2. F Qodirov. Zamonaviy to'lov tizimlari tahlili va elektron pul birliklari. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1.
3. Farrux Qodirov. Zamonaviy trenajyor va simulyatsiya qiluvchi dasturlarning hozirgi kundagi ahamiyati. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
4. Farrux Qodirov. BUSINESS INNOVATION MODEL OF INCOME AND COSTS FROM THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
5. Farrux Qodirov. ECONOMIC-MATHEMATICAL MODELING OF THE DEVELOPMENT OF THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
6. Farrux Qodirov. THE PLACE OF ECONOMETRICAL MODELING OF HEALTHCARE QUALITY IMPROVEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1

7. Farrux Qodirov. DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL SYSTEM OF MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
8. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "CREATION OF ELECTRONIC MEDICAL BASE WITH THE HELP OF SOFTWARE PACKAGES FOR MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 128-130.
9. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "IMPORTANCE OF KASH-HEALTH WEB PORTAL IN THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 80-83.
10. Qodirov, Farrux. "THE ROLE OF ICT IN THE DEVELOPMENT OF HEALTH SERVICES." RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIGA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHDA MA'LUMOTLARNI HIMOYALASH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI MA'RUZALAR TO'PLAMI (2022).
11. Фаррух Қодиров. Аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасининг моделлаштиришни тизимли имитация қилиш. Biznes-Эксперт. Том 173. Номер №5. Страницы 102-106. Дата публикации 2022.
12. Farrux, Qodirov. "Foreign experience in the development of medical services to the population." Хоразм Маъмун академияси (2022).
13. ҚОДИРОВ, Фаррух. "АҲОЛИГА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИНГ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШИ ТАҲЛИЛИ." AGRO ILM (2022).
14. Qodirov, Farrux. "VEKTOR VA SKALYAR MAYDONLAR. GRADIYENT VA YO'NALISH BO'YICHA NOSILA. DIVERGENSIYA VA ROTOR. SATH CHIZIQLARI. GRADIYENT MAYDONLAR. OQIMLAR." Analytical Journal of Education and Development (2022).
15. Qodirov, Farrux. "FURYE QATORI FUNKSIYALARNI FURYE QATORIGA YOYISH." МАТЕМАТИК ФИЗИКА ВА МАТЕМАТИК МОДЕЛЛАШТИРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МУАММОЛАРИ Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари тўплами (2021).
16. Qodirov, Farrux. "MASOFAVIY TA'LIMDA MOODLE. TUITKF. UZ PLATFORMASINING O'RNI VA ANAMIYATI." ИЖТИМОЙ СОҲАЛАРНИ РАҚАМЛАШТИРИШДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ МАЪРУЗАЛАР Тўплами (2020).
17. Qodirov, Farrux. "RASPBERRY PI QURILMASINING TEXNIK XUSUSIYATLARI VA UNING IMKONIYATLARI." ИЖТИМОЙ СОҲАЛАРНИ РАҚАМЛАШТИРИШДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ МАЪРУЗАЛАР Тўплами (2020).
18. Qodirov, Farrux. "PROTECTING WEBSITES FROM VARIOUS ATTACKS." АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ШАРОИТИДА ИННОВАЦИЯЛАР мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман МАЪРУЗАЛАР ТУПЛАМИ (2019).
19. Кодиров, Ф. "PROTSESS RAZRABOTKI IGROVOGO DVIJKA UNITY." Scienceweb academic papers collection (2019).
20. Қодиров, Фаррух. "ПРОЦЕСС РАЗРАБОТКИ ИГРОВОГО ДВИЖКА UNITY." АХБОРОТ-

КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ШАРОИТИДА
ИННОВАЦИЯЛАР мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман МАЪРУЗАЛАР
ТУПЛАМИ (2019).

21. Qodirov, Farrux. "" AQLLI UY" TIZIMINING IMKONIYATLARI." Scienceweb academic papers collection (2019).

22. Qodirov, Farrux. "DESCRIPTION AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM 3D MAX STUDIO." АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ШАРОИТИДА ИННОВАЦИЯЛАР мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман МАЪРУЗАЛАР ТУПЛАМИ (2019).

23. Qodirov, Farrux. "GPON TEXNOLOGIYASI-OPTIK KIRISH TARMOG'I." АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман МАЪРУЗАЛАР ТУПЛАМИ (2018)

24. Qodirov, Farrux, and Xudayar Muhitdinov. "Features that increase efficiency in the provision of medical services and factors affecting them." Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali 2.7 (2022): 192-199.

25. Muxitdinov, Madina Bozorova Xudayar, and Farrux Qodirov. "THE ROLE AND IMPORTANCE OF TELEMEDICINE IN THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION." International Conference on Information Science and Communications Technologies ICISCT. Vol. 4. 2022.

26. Farrux Qodirov / Econometric modeling of medical services in the territories / International Conference on Information Science and Communications Technologies ICISCT 2022 Applications, Trends and Opportunities 28th, 29th and 30th of September 2022, Tashkent, Uzbekistan.

27. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "CREATION OF ELECTRONIC MEDICAL BASE WITH THE HELP OF SOFTWARE PACKAGES FOR MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 128-130.

28. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "IMPORTANCE OF KASH-HEALTH WEB PORTAL IN THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 80-83.

29. Qodirov, F. E., J. U. Abdirasulov, and J. E. Nematov. "FORMING GOVERNMENT AGENCY WEBSITES WITH WORDPRESS CONTENT MANAGEMENT SYSTEM." Инновации в технологиях и образовании. 2019.

30. Kodirov, F. E., and J. E. Nematov. "BASIC TECHNOLOGY AND SERVICE MANAGEMENTMULTISERVICE NETWORKS." Инновации в технологиях и образовании. 2019.